

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Na een (levens)lange gevangenisstraf

Liem, M.C.A.; Liem M.

Citation

Liem, M. C. A. (2017). Na een (levens)lange gevangenisstraf. *De Criminoloog: Nieuwsbrief Van De Nederlandse Vereniging Voor Criminologie*, 9(18), 3-4. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/60079>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/60079>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Introductie

Beste criminologen,

Het is al weer even geleden, maar als NVC-bestuur kijken wij met plezier terug op een zeer geslaagd NVC-congres afgelopen juni in Leiden. We hebben een evaluatie gehouden met een zeer hoge respons en zeer positieve resultaten. De thematiek en de organisatie werden hoog gewaardeerd en daar zijn we als NVC-bestuur zeer trots op. Verder kregen we terug dat jullie graag zien dat we de nieuwe elementen in het congres – zoals de roundtables – behouden. Dat zullen we zeker doen. Ook over het aantal bezoekers waren we zeer tevreden: 241, een stuk meer dan vorige jaren en een voorlopig hoogtepunt in een stijgende lijn. Inmiddels hebben we de datum voor het volgende NVC-congres kunnen vaststellen: 14 en 15 juni, wederom in het Kamerling Onnesgebouw in Leiden. Behalve met het congres is het NVC-bestuur dit jaar druk geweest met de bouw van de nieuwe website en het koppelen van de website aan een nieuw digitaal betalingssysteem voor lidmaatschapsregistratie. Dat is nu volledig operationeel en dat betekent dat jullie je vanaf 1 januari rechtstreeks via de website (criminologie.nl) kunnen aanmelden als lid. Uiteraard gaan we ons best doen ook in 2018 interessante activiteiten te organiseren – congres en studiemiddagen – en jullie te informeren over actualiteiten binnen de criminologische gemeenschap via de nieuwsbrief en de website. Een voorbeeld van zo'n actualiteit is de oprichting van de Divisie historische criminologie, al weer de elfde divisie binnen de NVC. De oprichting van deze divisie is het gevolg van de roundtable over historische criminologie op het laatste congres. De divisie zal zich onder andere inspannen om de vernietiging van archieven die belangrijk zijn voor historisch criminologisch onderzoek te voorkomen. In 2018 hoopt het bestuur ook twee nieuwe bestuursleden te mogen verwelkomen. Zij zullen Martine Althoff en Daan van Uhm opvolgen die zich drie jaar lang hebben ingezet voor de NVC.

Deze nieuwsbrief staat in het teken van de uitreiking van de Willem Nagel prijs op 14 december bij het NSCR in Amsterdam. Deze prijs wordt tweejaarlijks uitgereikt aan een onlangs gepromoveerde criminoloog wiens proefschrift als beste werd beoordeeld door een door het bestuur ingestelde jury. Dat het goed gaat met de criminologie bleek wel uit de grote stapel proefschriften die de jury moest lezen. Ik dank de jury (Henk Elffers als vervanger van Gerben Bruinsma, Maartje van

der Woude en Maartje van Weerdestein) dan ook heel hartelijk voor hun inspanningen! Tijdens deze bijeenkomst zullen de vier hoogst geëindigde promovendi een uiteenzetting geven over hun promotieonderzoek en zal de winnaar bekend gemaakt worden. De uitreiking van de Willem Nagel prijs is een mooie traditie binnen de NVC. In deze editie van de nieuwsbrief zullen enkele oud-winnaars (Marc Schuilenburg, Marieke Liem, Lieven Pauwels en Tom Daems) aan het woord komen over een carrière voor en na het winnen van de prijs.

Wim Huisman, voorzitter

INHOUDSOPGAVE

- 1** **Introductie**
- *Wim Huisman (voorzitter NVC)*
- 2** **Willem Nagel (1910-1983)**
- *Constantijn Kelk*
- 3** **Hysterie. Een cultuuriagnostose**
- *Marc Schuilenburg (winnaar Willem Nagelprijs 2014)*
- 3** **Na een (levens)lange gevangenisstraf**
- *Marieke Liem (winnaar Willem Nagelprijs 2011)*
- 4** **Een update van mijn onderzoeksactiviteiten sinds ik de Willem Nagelprijs ontving**
- *Lieven Pauwels (winnaar Willem Nagelprijs 2009)*
- 5** **Na Nagel**
- *Tom Daems (winnaar Willem Nagelprijs 2009)*

COLOFON

Redactie:
Daan van Uhm

vormgeving:
Joost van Ommen

Correspondentieadres:
De Criminoloog
Postbus 71304
1008 BH Amsterdam

info@criminologie.nl
www.criminologie.nl

Constantijn Kelk

Willem Nagel was – ook internationaal – een bekende jurist, criminoloog, penoloog en tevens schrijver en dichter. Hij studeerde rechten in Groningen en beëindigde zijn studie in 1939. Vervolgens bekleedde hij diverse functies als ambtenaar o.a. bij het Openbaar Ministerie. Inmiddels had hij zijn gereformeerde geloof achter zich gelaten. Het begin van de Tweede Wereldoorlog betekende voor Nagel een onmiddellijke start van zijn verzetswerk. Men kan zeggen dat zijn verzetshouding en zijn - zelfs gewapende - verzetsdaden tegen de Duitse bezetter, vaak met gevaar voor eigen leven, Nagels latere opvattingen, zijn polemische publicaties en ook zijn wetenschappelijke werken in belangrijke mate hebben getekend. Hij was een strijdbaar man, die pal voor zijn principes stond bij vragen naar de kern van het kwade in de mens en waarom. Meteen na de oorlog heeft hij bovendien functies vervuld in het kader van de zuivering en berechting van politieke delinquenten. Zo was hij onder meer raadsheer in het Bijzondere Gerechtshof te Leeuwarden tot 1949.

In 1949 promoveerde Nagel (cum laude) bij de Groningse hoogleraar strafrecht en criminologie prof. B.V.A. Röling, de latere polemoloog. Zijn sterk criminologisch gekleurde proefschrift ging over de criminaliteit van Oss, die in de jaren 1930 omvangrijke en onrustbarende vormen had aangenomen. Het bijzondere was onder meer dat Nagel zich daarin ook baseerde op gesprekken die hij met betrokkenen, soms verblijvend in de gevangenis, had gevoerd. Deze face à face onderzoeksmethode was origineel en uniek en leek goed te passen bij de individuele, mensgerichte benadering van wat later de Utrechtse School van Pompe, Baan en Kempe genoemd zou gaan worden. Voor deze strafrechtswetenschappelijke richting heeft Nagel dan ook in woord en geschrift altijd bijzonder veel affiniteit getoond.

In 1950 werd Nagel hoofdassistent van de Leidse hoogleraar strafrecht J.M. van Bemmelen, waarna hij in 1956 te Leiden werd benoemd tot hoogleraar penologie en criminele sociologie. Zijn oratie droeg de veelzeggende titel: 'Het strafrecht en de onmens.'

Nagel was een begaafde, veelzijdige, originele en ook markante en weerbare persoonlijkheid. Voor zijn literaire werk gebruikte hij als pseudoniem zijn oude schuilnaam uit het verzet: J.B. Charles. Uit onderstaand gedicht blijkt al hoe J.B. Charles geoccupeerd was door het thema macht en recht, maar niet minder door dat van de oorlog.

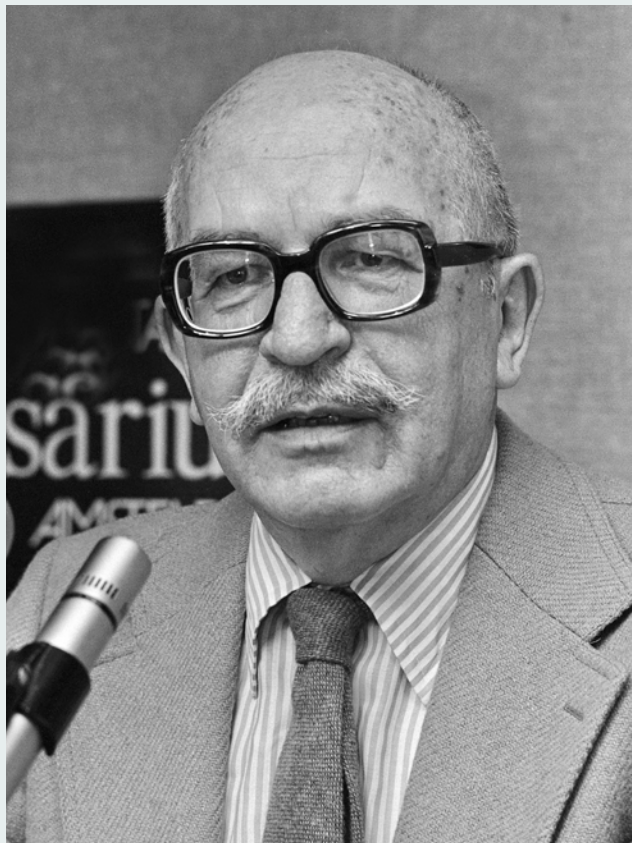

foto: Rob Bogaerts / Anefo

Willem Nagel

Mijn soort

*'Twee soorten oorlog zijn er,
om macht één, één voor recht.
Ik zou dus graag eens weten
waar jij nou wel voor vecht.'
'Ach, als ik eenmaal macht heb
bepaal ik ook het recht.
Mijn oorlog is dus goed,
de jouwe die is slecht.'*

J.B. Charles

Naderhand heeft Nagel voortdurend gestreden tegen alles wat naar zijn mening fascistische tendenties of elementen bevatte. Zijn scherpe en essayistisch begaafde pen liet daarvan weinig of niets heel. Hij gebruikte in dat verband een eigen term: 'rotzakkerij'. Zijn stilistische gaven maakten dat zijn boeken, in de eerste plaats 'Volg het spoor terug' (1953) dat tenminste twaalf drukken beleefde, ruimschoots intellectuele belangstelling trok. Nog altijd wordt dit boek gelezen. De grote betekenis van Nagel voor de criminologie in ruime zin komt goed naar voren in de biografie van C.J.M. (Kees) Schuyt: 'Het spoor terug' (Balans, Amsterdam 2010).

Hysterie. Een cultuurdiagnose

Marc Schuilenburg
(winnaar Willem Nagelprijs 2014)

Ik leg binnenkort de laatste hand aan de conceptversie van mijn nieuwe boek met de werktitel: 'Hysterie. Een cultuurdiagnose'. Aanleiding tot het boek is dat in de jaren 1980 de hysterie uit de bijbel van de psychiatrie is geschrapt en op de vuilnisbelt van de westerse geschiedenis is beland. Na de DSM-III-R uit 1987 kom je alleen nog restanten van de hysterie tegen in kleinere ziektecategorieën, waaronder psychose, persoonlijkheidsstoornis, conversie en dissociatie. De Franse medische historicus Étienne Trillat constateert daarom dat 'het zeker is dat de hysterie dood is (...) en dat het haar geheimen mee in het graf heeft genomen.' Althans, zo lijkt het. Want schijn bedriegt. Overal is hysterie. Of het nu gaat over de komst van vluchtelingen of het verdwijnen van Zwarte Piet, de economische crisis of de hoogte van de criminaliteit, de hysterie is een vast verschijnsel.

Geneeskundig en historisch onderzoek, psychoanalytici en filosofen, religieuze en genderstudies, maar ook schilders, schrijvers en filmers – allemaal hebben ze zich ingelaten met de hysterie en hebben ze getracht het mysterie van de ziekte te ontrafelen. Ook criminologen hebben zich beziggehouden met de hysterie, van Lombroso ('de hysterische misdadiger') en William Sullivan (*Crime and Insanity* uit 1924) tot Stanley Cohen en zijn werk rond 'moral panic'. Hoewel wetenschappers al eeuwen door de hysterie zijn gefascineerd, is de hysterie niet zo bekend dat ze geen verdere uitleg behoeft. Sterker: de betekenis ervan is onduidelijk en omstreken. De hele geschiedenis door is de hysterie een uitermate vaag concept geweest waarover de nodige verwarring bestond wat er nu wel en wat er niet onder moet worden begrepen, zelfs of ze wel ooit heeft bestaan. Daarom onderzoek ik in dit boek wat hysterie is en waarom ze in verschillende praktijken van tijd tot tijd de kop opsteekt.

Zo'n praktijkgerichte benadering begint niet in de bibliotheek, maar op straat. Een van de methoden die ik hanteer is etnografisch onderzoek. Redeneren vanuit de hysterie betekent namelijk ook persoonlijk ervaren waarom in een concrete praktijk, de aanpak van criminaliteit en overlast bijvoorbeeld, hysterie in volle gang is. Daarom heb ik twee jaar onderzoek gedaan in de Rotterdamse probleemwijk Hillesluis om van dichtbij te kunnen ervaren waarmee het veiligheidsonbehagen van de bewoners te maken heeft. Naast hoofdstukken over veiligheid staan hoofdstukken over de komst van asielzoekers en immigranten en de taal van de hysterie. Om te kijken wat wel en wat niet in beeld komt in het immigratiedebat, heb ik in het Rotterdamse gemeentearchief de discussies in het stadhuis nageplozen naar aanleiding van de eerste rassenrellen in Nederland, in augustus 1972 in de Afrikaanderwijk in

Rotterdam-Zuid. In dat hoofdstuk vergelijk ik het politieke debat over de rellen met de opgewonden discussies die nu worden gevoerd over de toelating en inburgering van nieuwkomers in Nederland.

'Wees niet bang voor de hysterie, ze bestaat niet', luidt het advies in het handboek DSM. Volgens de psychologie en psychiatrie ligt de hysterie achter ons. Ze is verdwenen, niet meer van deze tijd. Maar in werkelijkheid, zo luidt mijn stelling, is de hysterie nog lang niet verteerd. Want als de hysterie iets is van het verleden, waarom is ze dan zo present in het heden?

Marc Schuilenburg (2018), *Hysterie. Een cultuurdiagnose*, Boom Filosofie: Amsterdam.

Na een (levens)lange gevangenisstraf

Marieke Liem
(winnaar Willem Nagelprijs 2011)

Afgelopen najaar kwam mijn boek 'After Life Imprisonment: Re-entry in the Era of Mass Incarceration' uit. Ik voerde dit onderzoek uit als Marie Curie fellow aan de Harvard Kennedy School of Government. Dit boek is gebaseerd op interviews die ik met ruim 60 Amerikaanse 'lifers' heb gevoerd: Individuen die veroordeeld waren voor een levensdelict, en na gemiddeld dertig jaar gevangenschap, weer op vrije voeten kwamen. De helft van de geïnterviewde ex-gedetineerden belandde opnieuw in detentie. Niet zozeer omdat ze een nieuw vergrijp hadden gepleegd, maar in het merendeel van de gevallen omdat ze zich niet aan de eisen van hun voorwaardelijke vrijlating hielden.

Het schept wellicht weinig verbazing, te constateren dat de meesten van hen zeer veel moeite hadden om het leven weer op te pakken na zo'n lange straf. Deels was dit toe te schrijven aan het feit dat familieleden ofwel geen contact meer wilden, of waren overleden. Daarnaast hadden deze 'lifers' weinig tot geen vooruitzicht op betaald werk, hadden geen specifieke opleiding kunnen genieten in detentie, ondervonden moeilijkheden om aan huisvesting te komen, en hadden moeite om 'gezonde' intieme relaties aan te gaan. Eén van de grootste obstakels was echter te vinden in het hervinden van zelfbeschikking, ook wel bekend onder het concept *agency*. In detentie werd hun leven tot in de kleinste details door anderen bepaald: wanneer het licht aan- en uitgaat, wanneer te eten, te douchen – vrijwel niets besloten of initieerden zij zelf.

Toch lukte het een enkeling wel een nieuw leven op te bouwen, en buiten de gevangensmuren te blijven. De reden voor 'succes' was echter vaak arbitrair, gezien de 'recidivisten' geen nieuwe vergrijpen pleegden. Ze werden veelal terug achter tralies geplaatst voor het overtreden van voorwaarden van vervroegde vrijlating: niet komen opdagen bij een gesprek met de reclasseringsambtenaar

omdat ze de bus misten, een biertje drinken, een jointje roken, afspreken met andere voormalige gedetineerden. Desalniettemin onderscheidde de niet-recidiverende groep zich door een combinatie van intense angst om te worden teruggestuurd en het vermogen om weer enige vorm te geven aan die zelfbeschikking. Sommigen van hen wisten dat gevoel van *agency* zelfs in detentie enigszins te behouden. Door bijvoorbeeld bij het opstaan altijd vijf seconden langer te blijven liggen of door te weigeren te luisteren, desnoods met de isoleercel als sanctie, puur om enige vorm van autonomie te behouden.

Dit boek beschrijft de situatie in de Verenigde Staten, waar één op de tien gevangenen een levenslange gevangenisstraf (van wie een derde zonder de mogelijkheid op eventuele vrijlating) uitzit. Deze situatie wordt echter in toenemende mate van belang in West-Europa, waaronder in Nederland. Zeer lange straffen, waaronder levenslange straffen, worden in Nederland verhoudingsgewijs nog weinig gegeven. Momenteel zitten in Nederland ruim dertig mensen een levenslange straf uit, vrij komen de meeste van hen nooit meer. Gratie werd, met één uitzondering van een stervende gedetineerde, voor het laatst in de jaren tachtig verleend. De afgelopen jaren heeft het Europese Hof Nederland echter een aantal maal op de vingers getikt over onze levenslange opsluiting, omdat uitzichtloos gevangenzetten in strijd zou zijn met de universele rechten van de mens. Dit maakt de vraag relevant, hoe we diegenen die decennialang vast hebben gezeten, adequaat kunnen laten re-integreren.

Marieke Liem (2017), *After Life Imprisonment: Re-entry in the Era of Mass Incarceration*, New York: NYU Press.

Een update van mijn onderzoeksactiviteiten sinds ik de Willem Nagelprijs ontving

Lieven Pauwels
(winnaar Willem Nagelprijs 2009)

Ik heb al sinds mijn studie criminologie altijd een bijzondere fascinatie gehad voor de rijke traditie van de Chicago School, die meerdere stromingen heeft beïnvloed. Ik promoveerde tot Doctor in de Criminologische Wetenschappen aan de UGent op 17 november 2006 met een dissertatie getiteld “Buurtinvloeden en jeugddelinquentie, een toets van de sociale desorganisatietheorie” (promotor: Prof. Dr. Paul Ponsaers, UGent). In dit proefschrift stond een aloud macro-micro vraagstuk centraal, dat vaak aan de hand van de zogenaamde Coleman-boot wordt voorgesteld. Het ging met name om de vraag hoe de ecologische samenhang tussen structurele buurtkenmerken, sociale cohesie en de ruimtelijke spreiding van jeugdige delictplegers geïnterpreteerd kan worden: gaat het hier nu vooral om selectiemechanismen, of gaat het eerder om sociale beïnvloeding. Zonder interveniërende mechanismen op individueel niveau blijft het lastig te begrijpen hoe context het individu kan beïnvloeden. Net als dr. Ben Rovers vond ik

evenmin bewijs voor sterke verbanden tussen de woonomgeving op normoverschrijdend gedrag van jonge adolescenten. De resultaten suggereerden eerder selectie-effecten. Ik was na dit proefschrift nog lang niet klaar met dit thema en bleef me ervoor interesseren. Ik integreerde de ecologische benadering met de situationele actietheorie van Per-Olof Wikström, die toen nog in volle ontwikkeling was. Met mijn proefschrift was ik in juni 2009 een van de winnaars van de Willem Nagelprijs, samen met mijn Leuvense collega Tom Daems. Het was de eerste keer dat twee Vlaamse proefschriften deze prijs in ontvangst mochten nemen. De jury bestond uit Prof. Dr. Henk Elffers, Prof. Dr. Dina Siegel en Prof. Dr. Hans Nelen.

Na mijn proefschrift heb ik een tijd onderzoek gedaan naar de schoolcontext en regelovertreding en via Prof. Frank Weerman hield ik me enige tijd ook bezig met problematische jeugdgroepen. Frank Weerman suggereerde me de toenmalige versie van het Eurogang meetinstrument te integreren in de vragenlijst die ik voor mijn proefschrift ging gebruiken. Dat leidde tot een reeks interessante studies naar problematische jeugdgroepen in meerdere Belgische grootsteden.

Projectmatig was ik onder meer betrokken bij het SPAN-onderzoek van het NSCR (samen met prof. Gerben Bruinsma, Prof. Frank Weerman en prof. Wim Bernasco). Ik ben “affiliated researcher” bij het PADS+ team van prof. Wikström (Cambridge University), omdat ik me lang heb bezig gehouden met het toetsen van deze theorie. Ik ben intussen research fellow bij het NSCR (cluster Terrorisme) en gastonderzoeker aan Malmö University (bij Prof. Robert Svensson). Ik was samen met Prof. Stefaan Pleysier, Prof. Em. Nicole Vettenburg en dr. Claire Gavray verantwoordelijk voor de Belgische participatie in de derde International Self-Reported Delinquency Study (ISRD-3). Ik ben sinds 2008 voltijds Professor in het vakgebied Criminologie aan de vakgroep Criminologie, Strafrecht en Sociaal Recht (UGent). Tussen 2008 en 2015 fungeerde ik als voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Criminologie. Tot het emeritaat van Paul Ponsaers was ik directeur van de Onderzoeksgroep Sociale Veiligheidsanalyse, die later integreerde met het Institute for the Study of Criminal Policy and Research (IRCP). Ik ben als voorzitter van de opleidingscommissie sterk betrokken bij de verdere uitbouw van het criminologieprogramma van de UGent en directeur van de onderzoeksgroep IRCP.

Ik deel nog steeds een uitgesproken interesse voor wetenschapsfilosofische en theoretische vraagstukken met prof. Gerben Bruinsma en prof. Karl-Dieter Opp. Naast vraagstukken die verband houden met theoretische integratie tussen individuele en omgevingskenmerken blijf ik ook onderzoek doen naar meetproblemen bij survey onderzoek. De voorbije vijf jaren heb ik diverse proefschriften begeleid, heb ik door de Belgische overheid gefinancierde projecten geleid over politiek geweld (links-extremisme, rechts-extremisme en religieus extremisme), de realistische evaluatie van sociale en situationele criminaliteitspreventie, de aanpak van radicalisering. Steeds probeer ik daarbij om theorie, methodologie en de beleidsmatige vertaling van onderzoeksresultaten met elkaar in verband te brengen, al is dat niet makkelijk en is de wereld van het criminologische onderzoek zeer weerbarstig.

Ik geef nog steeds methodologisch advies over de constructie van vragenlijsten aan de lokale en federale politie (zoals de Federale

Veiligheidsmonitor), en geef vaak beleidsadvies in verband met de aanpak van terrorisme aan de Vlaamse en federale regering en aan stedelijke preventiediensten.

Ik was tussen 2007 en 2012 lid van de Redactie van Tijdschrift voor Criminologie, en tussen 2001 en 2006 lid van de deelredactie "*Criminografie en Methodologie*" van Panopticon en tussen 2006 en 2015 hoofd van deze deelredactie. Ik ben sinds 2012 lid van de redactie van *The European Journal of Criminology* en lid van de redactie van *Panopticon*. Intussen ben ik ook de organisator van een van de volgende edities van *The European Society of Criminology* (Gent 2019), hetgeen ongetwijfeld een enorme uitdaging zal zijn.

Na Nagel

Tom Daems
(winnaar Willem Nagelprijs 2009)

De uitreiking van de Willem Nagelprijs in juni 2009 was een bijzondere, maar ook een ietwat ongewone gebeurtenis. Twee Vlamingen kaapten in het gezellige Leiden de eerste prijs weg. Twee winnaars, twee niet-Nederlanders: het was nog niet eerder gebeurd.

De jury geraakte er klaarblijkelijk niet uit. 'In de geest van de oerhollandse gewoonte om te "polderen" heeft de jury uiteindelijk besloten om de eerste prijs ex aequo toe te kennen aan twee kandidaten, beide afkomstig uit Vlaanderen', zo stond te lezen in het jury-rapport. En het verslag vervolgde: 'Deze uitslag onderstreept nog maar een keer de verscheidenheid van de hedendaagse criminologie, qua thematiek, betrokken disciplines, theoretische benadering en methodiek.'

De NVC (toen nog deviant gespeld met een 'K') leek niet echt voorbereid op dit scenario: ter plekke overlegden Lieven Pauwels en ikzelf kortstondig en besloten dat ik het kunstwerk van Harry De Leeuw diezelfde dag nog mee huiswaarts mocht nemen. Voor Lieven zou er een nieuw stuk besteld worden, zo fluisterde iemand van de NVK ons toe. Wij kwamen er gelukkig wel snel uit.

De prijs werd aan mij toegekend voor mijn proefschrift, dat in herwerkte en ingekorte vorm verscheen als *Making Sense of Penal Change* (OUP, 2008). De publicatie van dat boek heeft zowel mijn belangstelling voor auteursstudies aangescherpt als mijn loopbaan een duw in de rug gegeven (wat dat laatste betreft heeft de erkenning van de NVC in de vorm van de Nagelprijs, ongetwijfeld ook een belangrijke rol gespeeld). Eind 2009 publiceerde Boom Juridische uitgevers een boek over de bestaafingsociologie van David Garland nadat eerder in 2007 een geredigeerd boek (met Luc Robert) gewijd aan Zygmunt Bauman bij diezelfde uitgeverij was verschenen. In 2016 volgde een bundel over het leven en werk van Stanley Cohen (Routledge, 2016). Met Kelly Hannah-Moffat, Shadd

Maruna en Tim Newburn werd intussen ook een boekenreeks *Routledge Key Thinkers in Criminology* opgestart. Tot dusver verschenen twee volumes (over Michel Foucault en Edwin Sutherland) binnen deze reeks (<https://www.routledge.com/Routledge-Key-Thinkers-in-Criminology/book-series/RKTC>). We verwelkomen graag nieuwe publicatievoorstellen.

Een luik uit het oorspronkelijke proefschrift dat zijn weg niet vond naar het boek, betrof de slachtofferthematiek en de impact ervan op bestaafing. Er verschenen wel enkele kleinere publicaties o.m. over therapeutisering van herstelrecht (wat aanleiding gaf tot een prikkelende discussie in Tijdschrift voor Herstelrecht en later uitgewerkt werd voor *International Handbook of Victimology*) en over een sociologische verkenning van victimisering (bij Panopticon), maar een echte afronding ontbrak. Intussen werd die draad weer opgepikt: in de loop van 2019 zou dit moeten uitmonden in een boek gewijd aan de sociologie van victimisering voor de reeks *Key Ideas in Criminology* (Routledge).

Het belangrijkste spoor sinds de Nagelprijs was de uitwerking van een penologische onderzoeksagenda, met bijzondere interesse voor de Europese dimensie van het bestaafingsvraagstuk. Ten tijde van de uitreiking van de prijs werkte ik als postdoctoraal onderzoeker FWO aan een project met als titel 'A new European penology? Constructing and safeguarding a European penal identity in a time of change'. In het kader van dat project werd een workshop georganiseerd in het idyllische rechtssociologische Instituut van Onati, in het Spaanse Baskenland, dat in 2013 leidde tot de publicatie van *European Penology?* (met Dirk van Zyl Smit en Sonja Snacken) (Hart Publishing, 2013). Zeer recent verscheen *Europe in Prisons* (met Luc Robert) (Palgrave Macmillan, 2017) en volgend jaar verwachten we nog twee bundels: *Europa waakt* (met Stephan Parmentier) (Universitaire Pers Leuven, 2018) en *Privatising punishment in Europe?* (met Tom Vander Beken) (Routledge, 2018).

Die penologische onderzoeksagenda heeft intussen vastere vorm gekregen binnen de onderzoekslijn 'Punishment and Control' die in 2015 werd opgericht aan het Leuven Instituut voor Criminologie (LINC), KU Leuven en krijgt verdere uitwerking o.m. in de onderzoeksprojecten 'Penal policy transfer' en 'Punishment and denial'. Wie meer wenst te weten over dit onderzoek, kan onze website raadplegen (zie <https://www.law.kuleuven.be/linc/onderzoek/onderzoekslijn8.html>). De inaugurale rede die ik in januari 2017 uitsprak tijdens de academische zitting voorafgaand aan de nieuwjaarsreceptie van de Faculteit Rechtsgeleerdheid, gaat dieper in op de uitdagingen voor het penologisch onderzoek in het Europa van nu. De uitgewerkte rede verschijnt in december als een kort boekje met als titel *Straffen, slaven en standbeelden: een penologie voor het Europa van nu* (Intersentia, 2017).